

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS
SODNÍ DVŮR EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ
DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN GEMEINSCHAFTEN
EUROOPA ÜHENDUSTE KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES
COUR DE JUSTICE DES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES
CÚIRT BHREITHIÚNAIS NA gCÓMHPHOBAL EORPACH
CORTE DI GIUSTIZIA DELLE COMUNITÀ EUROPEE
EIROPAS KOPIENU TIESA

EUROPOS BENDRIJŲ TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-KOMUNITAJET EWROPEJ
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DAS COMUNIDADES EUROPEIAS
CURTEA DE JUSTIȚIE A COMUNITĂȚILOR EUROPENE
SÚDNY DVOR EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTEV
SODIŠČE EVROPSKIH SKUPNOSTI
EUROOPAN YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA GEMENSKAPERNA DOMSTOL

HOTĂRÂREA CURȚII

din 12 mai 1998*

„Articolele 8a, 48 și 51 din Tratatul CE – Noțiunea «lucrător» – Articolul 4 din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 – Alocație de educație – Noțiunea «prestație familială» – Articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 – Noțiunea «avantaj social» – Cerința deținerii unui permis sau a unei autorizații de ședere”

În cauza C-85/96,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CE, de Bayerisches Landessozialgericht (Germania), în litigiul pendinte la această instanță între

María Martínez Sala

și

Freistaat Bayern,

cu privire la interpretarea articolelor 1 și 2, a articolului 3 alineatul (1) și a articolului 4 alineatul (1) litera (h) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CEE) nr. 2001/83 al Consiliului din 2 iunie 1983 (JO L 230, p. 6), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CEE) nr. 3427/89 al Consiliului din 30 octombrie 1989 (JO L 331, p. 1), precum și a articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 11),

* Limba de procedură: germana.

CURTEA,

compusă din domnii G. C. Rodríguez Iglesias, președinte, C. Gulmann, H. Ragnemalm și M. Wathelet, președinți de cameră, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, D. A. O. Edward (raportor), J.-P. Puissechet, G. Hirsch, P. Jann și L. Sevón, judecători,

avocat general: domnul A. La Pergola,

grefier: domnul H. A. Rühl, administrator principal,

luând în considerare observațiile scrise prezentate:

- pentru doamna Martínez Sala, de domnul Antonio Pérez Garrido, „Leiter der Rechtsstelle” la Ambasada Spaniei din Bonn;
- pentru guvernul german, de domnii Ernst Röder, Ministerialrat în cadrul Ministerului Federal al Economiei, și Bernd Klope, Oberregierungsrat în cadrul aceluiași minister, în calitate de agenți;
- pentru guvernul spaniol, de domnii D. Luis Pérez de Ayala Becerril, abogado del Estado, din cadrul serviciului juridic al statului, în calitate de agent;
- pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii Peter Hillenkamp, consilier juridic, și Klaus-Dieter Borchardt, membru al Serviciului juridic, în calitate de agenți,

având în vedere raportul de ședință,

după ascultarea observațiilor orale ale doamnei Martínez Sala, reprezentată de domnul Antonio Pérez Garrido, ale guvernului german, reprezentat de domnul Ernst Röder, ale guvernului spaniol, reprezentat de domnul D. Luis Pérez de Ayala Becerril, ale guvernului francez, reprezentat de domnul Claude Chavance, secretar al afacerilor externe la Direcția juridică a Ministerului Afacerilor Externe, în calitate de agent, ale guvernului Regatului Unit, reprezentat de domnul Stephen Richards, barrister, și ale Comisiei, reprezentată de domnul Klaus-Dieter Borchardt, în ședința din 15 aprilie 1997,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 1 iulie 1997,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin ordonanța din 2 februarie 1996, primită la Curte la 20 martie 1996, Bayerisches Landessozialgericht a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CE, patru întrebări preliminare privind interpretarea articolelor 1 și 2, a articolului 3 alineatul (1) și a articolului 4 alineatul (1) litera (h) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CEE) nr. 2001/83 al Consiliului din 2 iunie 1983 (JO L 230, p. 6), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CEE) nr. 3427/89 al Consiliului din 30 octombrie 1989 (JO L 331, p. 1), precum și a articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 11).
- 2 Aceste întrebări au fost formulate în cadrul unui litigiu între doamna Martínez Sala, pe de o parte, și Freistaat Bayern, pe de altă parte, privitor la refuzul acestuia din urmă de a-i acorda o alocație de educație pentru copilul său.

Dreptul comunitar

- 3 Articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68 prevede că lucrătorul resortisant al unui stat membru beneficiază pe teritoriul celorlalte state membre de aceleași avantaje sociale și fiscale ca și lucrătorii naționali.
- 4 În conformitate cu articolul 1 litera (a) punctul (i) din Regulamentul nr. 1408/71, termenul „lucrător” desemnează, în sensul acestui regulament, orice persoană „care este asigurată în temeiul unei asigurări obligatorii sau facultative continue împotriva unuia sau mai multor riscuri acoperite de ramurile unui regim de securitate socială, care se aplică lucrătorilor salariați sau lucrătorilor care desfășoară activități independente”. Articolul 2 prevede că regulamentul se aplică „lucrătorilor salariați sau lucrătorilor care desfășoară activități independente care fac sau au făcut obiectul legislației unuia sau mai multor state membre”.
- 5 În conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, „[p]ersoanele cu reședința pe teritoriul unuia dintre statele membre, cărora li se aplică dispozițiile prezentului regulament, se supun aceluiași obligații și beneficiază de legislația oricărui stat membru, în aceleași condiții ca și resortisanții acelui stat, sub rezerva dispozițiilor speciale ale prezentului regulament”.
- 6 În conformitate cu articolul 4 alineatul (1) litera (h) din Regulamentul nr. 1408/71, acesta se aplică „tuturor legislațiilor care se referă la [...] prestații familiale”. În conformitate cu articolul 1 litera (u) punctul (i), sunt considerate „prestații familiale” „toate prestațiile în natură sau în numerar destinate acoperirii

cheltuielilor familiale, în cadrul legislației prevăzute la articolul 4 alineatul (1) litera (h), cu excepția alocațiilor speciale de naștere menționate în anexa II”.

- 7 În conformitate cu anexa I punctul (I) – „lucrătorii salariați și/sau lucrătorii care desfășoară activități independente [articolul 1 litera (a) punctele (ii) și (iii) din regulament]” –, C („Germania”), din Regulamentul nr. 1408/71,

„Dacă instituția competentă pentru acordarea prestațiilor familiale, în conformitate cu titlul III capitolul 7 din prezentul regulament, este o instituție germană, atunci, în sensul articolului 1 litera (a) punctul (ii) din regulament:

- (a) «lucrător salariat» reprezintă orice persoană asigurată obligatoriu împotriva riscului de șomaj sau orice persoană care, ca rezultat al acestei asigurări, obține prestații în numerar în baza asigurării de sănătate sau prestații similare;
- (b) «lucrător care desfășoară activități independente» reprezintă orice persoană care desfășoară o activitate independentă și care este obligată:
 - să se asigure sau să cotizeze împotriva riscului limitei de vârstă în cadrul unui regim pentru lucrători care desfășoară activități independente
 - sau
 - să se asigure în cadrul unei asigurări obligatorii de pensie.”

Legislația germană și Convenția europeană de asistență socială și medicală

- 8 În Germania, alocația de educație este o prestație cu caracter necontributiv care se înscrie într-un set de măsuri în materie de politică familială și care se acordă în temeiul Bundeserziehungsgeldgesetz din 6 decembrie 1985 (Legea privind acordarea alocației și a concediului de educație, *BGBI.* I, p. 2154, denumită în continuare „BERzGG”).
- 9 În versiunea din 25 iulie 1989 (*BGBI.* I, p. 1550), modificată prin Legea din 17 decembrie 1990 (*BGBI.* I, p. 2823), BERzGG prevede, la articolul 1 alineatul (1), că orice persoană: 1) care are domiciliul sau reședința obișnuită pe teritoriul în care se aplică legea respectivă, 2) care are în îngrijire un copil, 3) care asigură creșterea și educația acestui copil și 4) care nu exercită o activitate profesională ori nu exercită o activitate profesională cu normă întreagă are dreptul la alocația de educație.
- 10 În conformitate cu articolul 1 alineatul (1) litera (a) din BERzGG, „orice străin ce dorește să beneficieze de alocație trebuie să dețină o autorizație de ședere (Aufenthaltsberechtigung) sau un permis de ședere (Aufenthaltserlaubnis)”.

Instanța de trimitere subliniază că, potrivit unei jurisprudențe constante a Bundessozialgericht, o persoană „deține” o autorizație de ședere doar în cazul în care prezintă un document emis de Oficiul pentru Străini care să ateste în mod corespunzător dreptul de ședere de la începutul perioadei prestației respective; simpla dovadă a depunerii unei cereri de acordare a unui permis de ședere și, în consecință, de autorizare a șederii nu este suficientă pentru ca persoana în cauză să fie considerată deținătoarea unei autorizații de ședere, în sensul dispoziției citate anterior.

- 11 În conformitate cu articolul 1 din Convenția europeană de asistență socială și medicală, adoptată de Consiliul Europei la 11 decembrie 1953, în vigoare în Germania din 1956 și în Spania din 1983, „fiecare dintre părțile contractante se angajează să le garanteze resortisanților celorlalte părți contractante având reședința în mod legal în orice parte a teritoriului în care se aplică prezenta convenție și care nu au resurse suficiente dreptul de a beneficia, în aceleași condiții cu propriii cetățeni, de asistență socială și medicală prevăzută de legislația în vigoare pe acea parte a teritoriului respectiv”.
- 12 În conformitate cu articolul 6 litera (a) din această convenție, „o parte contractantă nu poate repatria un resortisant al unei alte părți contractante, având reședința în mod legal pe teritoriul său, pentru simplul motiv că persoana respectivă are nevoie de asistență”.

Litigiul principal

- 13 Doamna Martínez Sala, născută la 8 februarie 1956, este un resortisant spaniol care, din mai 1968, locuiește în Germania. Aici a desfășurat, cu întreruperi, diferite activități salariale, în perioada 1976-1986 și, ulterior, de la 12 septembrie 1989 la 24 octombrie 1989. De la această dată, a beneficiat de asistență socială acordată de orașul Nürnberg și de Landratsamt Nürnberger Land, în temeiul Bundessozialhilfegesetz (Legea federală privind asistența socială).
- 14 Până la 19 mai 1984, doamna Martínez Sala a obținut de la diferite autorități competente permise de ședere care s-au succedat practic fără întreruperi. De la data respectivă, nu a mai primit decât documente care atestau că a solicitat prelungirea permisului său de ședere. În ordonanța de trimitere, Bayerisches Landessozialgericht subliniază că totuși Convenția europeană de asistență socială și medicală din 11 decembrie 1953 interzice expulzarea persoanei în cauză. La 19 aprilie 1994, acesteia i-a fost emis un permis de ședere care expira la 18 aprilie 1995 și care a fost prelungit cu încă un an, la 20 aprilie 1995.
- 15 În ianuarie 1993, adică în perioada în care nu deținea un permis de ședere, doamna Martínez Sala a solicitat Freistaat Bayern o alocație de educație pentru copilul său, născut în cursul aceleiași luni.

- 16 Prin decizia din 21 ianuarie 1993, Freistaat Bayern a respins această cerere, pentru motivul că persoana respectivă nu deținea nici cetățenia germană, nici autorizație de ședere, nici permis de ședere.
- 17 Prin hotărârea din 21 martie 1994, Sozialgericht Nürnberg a respins acțiunea introdusă la 13 iulie 1993 de către doamna Martínez Sala împotriva acestei decizii, pentru motivul că nu deținea permis de ședere.
- 18 La 8 iunie 1994, doamna Martínez Sala a declarat apel împotriva acestei hotărâri la Bayerisches Landessozialgericht.
- 19 Considerând că nu era exclus ca reclamanta să se poată prevala de Regulamentele nr. 1408/71 și nr. 1612/68 pentru a obține dreptul la alocația de educație, Bayerisches Landessozialgericht a suspendat judecata și a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:
 - „1) Un resortisant spaniol, rezident în Germania, care a desfășurat, cu câteva întreruperi, activități salariale până în 1986 și care, făcând abstracție de o scurtă perioadă de angajare în 1989, a beneficiat ulterior de asistență socială în temeiul Bundessozialhilfegesetz (Legea federală privind asistența socială) mai avea în 1993 calitatea de lucrător în sensul articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 sau în sensul articolului 2 coroborat cu articolul 1 din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71?
 - 2) Alocația de educație acordată în temeiul Legii privind acordarea alocației și a concediului de educație (BERzGG) reprezintă o prestație familială, în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (h) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71, la care resortisanții spanioli rezidenți în Germania au dreptul în aceleași condiții ca și cetățenii germani, în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71?
 - 3) Alocația de educație, acordată în temeiul Legii privind acordarea alocației și a concediului de educație (BERzGG), constituie un avantaj social, în sensul articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68?
 - 4) Legea privind acordarea alocației și a concediului de educație (BERzGG) este compatibilă cu dreptul Uniunii Europene atunci când, în privința cetățenilor unui stat membru, condiționează acordarea alocației de educație de deținerea unui permis de ședere corespunzător, chiar dacă persoanele respective sunt autorizate să locuiască în Germania?”
- 20 Este necesar să se răspundă mai întâi la a doua și la a treia întrebare, apoi la prima întrebare și, în cele din urmă, la cea de a patra.

Cu privire la a doua și la a treia întrebare

- 21 Prin cea de a doua și cea de a treia întrebare, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă o prestație precum alocația de educație prevăzută de BErzGG, care se acordă automat persoanelor care îndeplinesc anumite criterii obiective, în lipsa oricărei evaluări individuale și discreționare a nevoilor personale, și care urmărește compensarea cheltuielilor familiale, ține de domeniul de aplicare a dreptului comunitar ca prestație familială în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (h) din Regulamentul nr. 1408/71 sau ca avantaj social în sensul articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68.
- 22 Prin Hotărârea din 10 octombrie 1996, Hoever și Zachow (C-245/94 și C-312/94, Rec., p. I-4895), Curtea a statuat deja că o prestație de tipul alocației de educație prevăzute de BErzGG, care se acordă automat persoanelor care îndeplinesc anumite criterii obiective, în afara oricărei evaluări individuale și discreționare a nevoilor personale, și care urmărește compensarea cheltuielilor familiale, trebuie să fie asimilată unei prestații familiale, în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (h) din Regulamentul nr. 1408/71.
- 23 Potrivit guvernului german, care face trimitere, în observațiile sale scrise, la observațiile pe care le-a prezentat în cauza citată anterior și, cu ocazia ședinței, la cele prezentate Curții în cauza Mille-Wilsmann, înregistrată sub numărul C-16/96, Curtea ar trebui să revină asupra acestei interpretări. Întrucât Bundessozialgericht a anulat ordonanța de trimitere în urma pronunțării Hotărârii Hoever și Zachow, citată anterior, această cauză a fost radiată prin Ordonanța din 14 aprilie 1997.
- 24 Întrucât guvernul german nu a mai precizat aspectele din Hotărârea Hoever și Zachow, citată anterior, care, în opinia sa, trebuie să fie revizuite și nici motivele care ar justifica o astfel de revizuire, se impune reafirmarea faptului că o prestație precum alocația de educație prevăzută de BErzGG, care se acordă în mod automat persoanelor care îndeplinesc anumite criterii obiective, în afara oricărei evaluări individuale și discreționare a nevoilor personale, și care urmărește compensarea cheltuielilor familiale, constituie o prestație familială, în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (h) din Regulamentul nr. 1408/71.
- 25 În ceea ce privește noțiunea de avantaj social la care se referă articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68, aceasta acoperă, potrivit unei jurisprudențe constante, toate avantajele care, legate sau nu de un contract de muncă, sunt recunoscute, în general, în favoarea lucrătorilor naționali, în principal datorită calității lor obiective de lucrători sau pentru simplul fapt al reședinței lor obișnuite pe teritoriul național, iar extinderea acestora la lucrătorii resortisanți ai altor state membre este, prin urmare, de natură să faciliteze mobilitatea acestora în cadrul Comunității (Hotărârea din 27 martie 1985, Hoeckx, 249/83, Rec., p. 973, punctul 20).

- 26 Alocația de educație în litigiu este un avantaj care este recunoscut, printre altele, lucrătorilor cu timp parțial. Prin urmare, aceasta constituie un avantaj social, în sensul articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68.
- 27 Trebuie adăugat că, întrucât Regulamentul nr. 1612/68 are caracter general în ceea ce privește libera circulație a lucrătorilor, articolul 7 alineatul (2) din acest regulament poate fi aplicat avantajelor sociale care intră în același timp și în domeniul specific de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71 (Hotărârea din 10 martie 1993, Comisia/Luxemburg, C-111/91, Rec., p. I-817, punctul 21).
- 28 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a doua și la a treia întrebare că o prestație precum alocația de educație prevăzută de BERzGG, care se acordă în mod automat persoanelor care îndeplinesc anumite criterii obiective, în afara oricărei evaluări individuale și discreționare a nevoilor personale, și care urmărește compensarea cheltuielilor familiale, se încadrează în domeniul de aplicare *ratione materiae* al dreptului comunitar, ca prestație familială, în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (h) din Regulamentul nr. 1408/71, și ca avantaj social, în sensul articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68.

Cu privire la prima întrebare

- 29 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă un cetățean al unui stat membru, care are reședința într-un alt stat membru în care a desfășurat activități salariale și în care, ulterior, a beneficiat de asistență socială, are calitatea de lucrător, în sensul Regulamentului nr. 1612/68 sau al Regulamentului nr. 1408/71.
- 30 Cu titlu preliminar, trebuie amintit că, în conformitate cu BERzGG, acordarea alocației de educație este subordonată, printre altele, condiției ca persoana în cauză să nu exercite o activitate profesională sau să nu exercite o astfel de activitate cu normă întreagă. Această condiție permite reducerea numărului de persoane care pot, în același timp, să beneficieze de alocația de educație și să aibă calitatea de lucrători, în sensul dreptului comunitar.
- 31 De asemenea, trebuie subliniat că, în dreptul comunitar, noțiunea de lucrător nu este univocă, ci variază în funcție de domeniul de aplicare avut în vedere. Astfel, noțiunea de lucrător utilizată în cadrul articolului 48 din Tratatul CEE și al Regulamentului nr. 1612/68 nu coincide în mod necesar cu noțiunea care prevalează în domeniul articolului 51 din Tratatul CE și al Regulamentului nr. 1408/71.

Calitatea de lucrător în sensul articolului 48 din tratat și al Regulamentului nr. 1612/68

- 32 În cadrul articolului 48 din tratat și al Regulamentului nr. 1612/68, trebuie să fie considerată lucrător persoana care îndeplinește, pentru o anumită perioadă, în

favoarea unei alte persoane și sub conducerea acesteia, anumite prestații, în schimbul cărora primește o remunerație. La încheierea raportului de muncă, persoana în cauză își pierde, în principiu, calitatea de lucrător, deși, pe de o parte, această calitate poate produce anumite efecte după încetarea raportului de muncă și, pe de altă parte, o persoană care caută în mod real un loc de muncă trebuie de asemenea să fie considerată lucrător (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 iulie 1986, Lawrie-Blum 66/85, Rec., p. 2121, punctul 17, Hotărârea din 21 iunie 1988, Lair, 39/86, Rec., p. 3161, punctele 31-36, și Hotărârea din 26 februarie 1991, Antonissen, C-292/89, Rec., p. I-745, punctele 12 și 13).

- 33 În plus, trebuie amintit că, atunci când un lucrător resortisant al unui stat membru a fost angajat pe teritoriul unui alt stat membru și rămâne în acest stat după ce a obținut o pensie, descendenții săi nu păstrează dreptul la tratament egal care rezultă din articolul 7 din Regulamentul nr. 1612/68 în ceea ce privește o prestație socială prevăzută de legislația statului membru gazdă, atunci când împlinesc vârsta de 21 de ani, nu mai sunt în întreținerea sa și nu au calitatea de lucrător (Hotărârea din 18 iunie 1987, Lebon, 316/85, Rec., p. 2811).
- 34 În speță, instanța de trimitere nu a furnizat suficiente elemente pentru a permite Curții să verifice dacă, având în vedere considerațiile care precedă, o persoană care se află în situația reclamantei din acțiunea principală constituie un lucrător, în sensul articolului 48 din tratat și al Regulamentului nr. 1612/68, de exemplu datorită faptului că persoana respectivă este în căutarea unui loc de muncă. În consecință, instanța de trimitere trebuie să procedeze la această examinare.

Calitatea de lucrător în sensul Regulamentului nr. 1408/71

- 35 Articolul 2 din Regulamentul nr. 1408/71 prevede că regulamentul se aplică lucrătorilor salariați sau lucrătorilor care desfășoară activități independente care fac sau au făcut obiectul legislației unuia sau mai multor state membre și care sunt resortisanți ai unuia dintre statele membre, precum și membrilor familiilor acestora.
- 36 Astfel, o persoană are calitatea de lucrător în sensul Regulamentului nr. 1408/71 atunci când este asigurată, fie și împotriva unui singur risc, în temeiul unei asigurări obligatorii sau facultative, în cadrul unui regim general sau specific de securitate socială menționat la articolul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71, independent de existența unui raport de muncă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 31 mai 1979, Pierik II, 182/78, Rec., p. 1977, punctele 4 și 7, și Hotărârea din 9 iulie 1987, Laborero și Sabato, 82/86 și 103/86, Rec., p. 3401, punctul 17).
- 37 În consecință, Comisia apreciază că reclamanta trebuie să fie considerată lucrător, în sensul Regulamentului nr. 1408/71, pentru simplul motiv că a beneficiat de asigurarea obligatorie de pensie în Germania sau că organismul de asistență socială a afiliat-o pe aceasta, împreună cu copiii săi, la asigurarea de sănătate și a suportat cotizațiile corespunzătoare.

- 38 De asemenea, în cadrul ședinței, guvernul francez a susținut că reclamanta din acțiunea principală poate fi considerată lucrător, în sensul dreptului comunitar al securității sociale, deoarece a fost – și este posibil să fie în continuare – afiliată, într-un fel sau altul, la un regim de pensii german.
- 39 Totuși, guvernul german observă că, în conformitate cu anexa I punctul I, C („Germania”) din Regulamentul nr. 1408/71, în domeniul prestațiilor familiale din care face parte alocația în cauză, doar persoana care este asigurată în temeiul unei asigurări obligatorii împotriva riscului de șomaj sau care primește, în cadrul acestui regim de asigurare, prestații în numerar în temeiul unei asigurări de sănătate sau alte prestații similare poate avea calitatea de lucrător.
- 40 În cadrul ședinței, Comisia a mai subliniat că, în Hotărârea din 30 ianuarie 1997, Stöber și Piosa Pereira (C-4/95 și C-5/95, Rec., p. I-511), a fost pusă în discuție teza conform căreia asigurarea împotriva unui singur risc prevăzut de Regulamentul nr. 1408/71 este suficientă pentru a conferi calitatea de lucrător în sensul acestui regulament.
- 41 În această privință, trebuie să se sublinieze că, la punctul 36 din Hotărârea Stöber și Piosa Pereira, citată anterior, Curtea a considerat că nimic nu împiedică statele membre să limiteze beneficiul alocațiilor familiale la persoanele care aparțin unei comunități solidare constituite sub forma unui regim special de asigurări sociale, în speță regimul de asigurare împotriva riscului limitei de vârstă pentru lucrătorii care desfășoară activități independente.
- 42 Astfel, în conformitate cu anexa I punctul I, C („Germania”), la care face trimitere articolul 1 litera (a) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1408/71, doar persoanele asigurate obligatoriu împotriva riscului de șomaj sau persoanele care, ca rezultat al acestei asigurări, obțin prestații în numerar pe baza asigurării de sănătate sau prestații similare pot fi considerate, pentru acordarea de prestații familiale în conformitate cu titlul III capitolul 7 din Regulamentul nr. 1408/71, ca fiind lucrători salariați, în sensul articolului 1 litera (a) punctul (ii) din același regulament (Hotărârea din 12 iunie 1997, Merino García, C-266/95, Rec., p. I-3279).
- 43 Astfel cum rezultă cu claritate din textul acestei prevederi, punctul I, C din anexa I la Regulamentul nr. 1408/71 a precizat sau a limitat noțiunea de lucrător salariat, în sensul articolului 1 litera (a) punctul (ii), doar pentru acordarea prestațiilor familiale în conformitate cu titlul III capitolul 7 din același regulament.
- 44 Întrucât situația unei persoane precum reclamanta din acțiunea principală nu este vizată de niciuna dintre prevederile titlului III capitolul 7, restricția prevăzută de anexa I punctul I, C nu se poate aplica în cazul acesteia, astfel încât calitatea sa de lucrător, în sensul Regulamentului nr. 1408/71, trebuie să fie determinată doar în considerarea articolului 1 litera (a) punctul (ii) din același regulament. Prin urmare, această persoană va putea beneficia de drepturile atașate unei astfel de

calități de îndată ce se va stabili că este asigurată, fie și împotriva unui singur risc, în temeiul unei asigurări obligatorii sau facultative, într-un regim general sau special de securitate socială, menționat la articolul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71.

- 45 Întrucât ordonanța de trimitere nu a furnizat suficiente elemente pentru a permite Curții să ia în considerare toate circumstanțele eventual relevante din speța principală, revine instanței de trimitere sarcina de a determina dacă o persoană precum reclamanta din acțiunea principală se încadrează în domeniul de aplicare *ratione personae* al articolului 48 din tratat și al Regulamentului nr. 1612/68 sau al Regulamentului nr. 1408/71.

Cu privire la a patra întrebare

- 46 Prin cea de a patra întrebare, instanța de trimitere urmărește să afle dacă dreptul comunitar se opune ca un stat membru să impună resortisanților celorlalte state membre să dețină un permis de ședere corespunzător pentru a beneficia de o alocație de educație.
- 47 Această întrebare este întemeiată pe ipoteza conform căreia reclamanta din acțiunea principală a fost autorizată să aibă reședința în statul membru în cauză.
- 48 În temeiul BErzGG, pentru a avea dreptul la prestația de educație în litigiu, în cazul în care îndeplinește celelalte condiții substanțiale pentru acordarea acesteia, persoana în cauză trebuie să aibă domiciliul sau reședința obișnuită pe teritoriul german.
- 49 Resortisantul unui alt stat membru care este autorizat să aibă reședința pe teritoriul german și care are reședința obișnuită pe acest teritoriu îndeplinește această condiție. Acesta se află, în această privință, în aceeași situație cu un resortisant german care are reședința pe teritoriul german.
- 50 Totuși, BErzGG prevede că, spre deosebire de resortisanții germani, „orice străin”, inclusiv resortisantul unui alt stat membru, trebuie să dețină un anumit tip de permis de ședere pentru a beneficia de prestația în litigiu. Este cert faptul că simpla atestare a solicitării unui permis de ședere nu este suficientă, deși această atestare certifică faptul că șederea este legitimă.
- 51 Instanța de trimitere subliniază, în plus, că „întârzierea acordării [unui astfel de permis de ședere] pentru motive de ordin pur administrativ aduce atingere substanței drepturilor cetățenilor Uniunii Europene”.
- 52 Deși dreptul comunitar nu se opune ca un stat membru să impună resortisanților celorlalte state membre care au reședința în mod legal pe teritoriul său să dețină un permis care să ateste dreptul lor de ședere, în măsura în care o obligație identică este impusă resortisanților naționali în ceea ce privește cartea de identitate (în

acest sens, a se vedea Hotărârea din 27 aprilie 1989, Comisia/Belgia, 321/87, Rec., p. 997, punctul 12, și Hotărârea din 30 aprilie 1998, Comisia/Germania, C-24/97, Rec., p. I-2133, punctul 13), situația nu este în mod necesar aceeași atunci când un stat membru impune resortisanților celorlalte state membre ca, pentru a beneficia de o alocație de educație, să dețină în mod obligatoriu un permis de ședere a cărui eliberare este în sarcina administrației.

- 53 Astfel, în scopul recunoașterii dreptului de ședere, un permis de ședere nu poate avea decât o valoare declaratorie și probatorie (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 aprilie 1976, Royer, 48/75, Rec., p. 497, punctul 50). În schimb, din dosar reiese că, în scopul acordării prestației în litigiu, permisul de ședere dobândește o valoare constitutivă.
- 54 Prin urmare, faptul că un stat membru îi impune unui resortisant al unui alt stat membru care dorește să beneficieze de o prestație precum alocația în litigiu să prezinte un document cu valoare constitutivă, emis de propria sa administrație, în timp ce niciun astfel de document nu este solicitat cetățenilor săi, dă naștere unei inegalități de tratament.
- 55 În domeniul de aplicare al tratatului și în lipsa oricărei justificări, o astfel de inegalitate de tratament constituie o discriminare interzisă de articolul 6 din Tratatul CE.
- 56 În cadrul ședinței, guvernul german, admitând că, în sensul articolului 6 din tratat, condiția impusă de BErzGG constituie o inegalitate de tratament, a arătat că faptele din acțiunea principală nu aparțin nici domeniului de aplicare *ratione materiae*, nici domeniului de aplicare *ratione personae* ale tratatului, astfel încât reclamanta din acțiunea principală nu se poate prevala de această prevedere.
- 57 În ceea ce privește domeniul de aplicare *ratione materiae*, trebuie să se facă referire la răspunsurile date primei, celei de a doua și celei de a treia întrebări, din care rezultă că alocația de educație în discuție în litigiul principal aparține în mod incontestabil domeniului de aplicare *ratione materiae* al dreptului comunitar.
- 58 În ceea ce privește domeniul de aplicare *ratione personae*, în cazul în care instanța de trimitere ar considera că, în lumina criteriilor furnizate în răspunsul la prima întrebare preliminară, reclamanta din acțiunea principală are calitatea de lucrător în sensul articolului 48 din tratat și al Regulamentului nr. 1612/68 sau în sensul Regulamentului nr. 1408/71, inegalitatea de tratament în litigiu ar fi incompatibilă cu articolele 48 și 51 din tratat.
- 59 În ipoteza în care situația ar fi diferită, Comisia susține că, în orice caz, de la 1 noiembrie 1993, data intrării în vigoare a Tratatului privind Uniunea Europeană, reclamanta din acțiunea principală are un drept de ședere întemeiat pe articolul 8a din Tratatul CE, conform căruia „orice cetățean al Uniunii are dreptul de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, sub rezerva limitărilor și a condițiilor prevăzute de tratat și de dispozițiile adoptate în vederea aplicării

acestui”. Potrivit articolului 8 alineatul (1) din Tratatul CE, este cetățean al Uniunii Europene orice persoană care are cetățenia unui stat membru.

- 60 Cu toate acestea, trebuie subliniat faptul că, într-un caz precum cel din speța principală, nu este necesar să se analizeze dacă persoana în cauză poate invoca articolul 8a din tratat pentru a i se recunoaște un nou drept de ședere pe teritoriul statului membru în cauză, dat fiind că este cert că aceasta a fost deja autorizată să aibă reședința pe teritoriul statului membru respectiv, deși i-a fost refuzată eliberarea unui permis de ședere.
- 61 În calitate de resortisantă a unui stat membru cu reședința legală pe teritoriul unui alt stat membru, reclamanta din acțiunea principală se încadrează în domeniul de aplicare *ratione personae* al prevederilor tratatului consacrate cetățeniei europene.
- 62 Or, articolul 8 alineatul (2) din tratat atașează statutului de cetățean al Uniunii obligațiile și drepturile prevăzute de tratat, printre care și dreptul, prevăzut la articolul 6 din tratat, de a nu suferi discriminări pe motiv de naționalitate în domeniul de aplicare *ratione materiae* al tratatului.
- 63 Rezultă că un cetățean al Uniunii Europene care, precum reclamanta din acțiunea principală, are reședința în mod legal pe teritoriul statului membru gazdă se poate prevala de articolul 6 din tratat în toate situațiile care se încadrează în domeniul de aplicare *ratione materiae* al dreptului comunitar, inclusiv în situația în care acest stat membru întârzie sau îi refuză acordarea unei prestații care este furnizată oricărei persoane care are reședința în mod legal pe teritoriul statului respectiv, pentru motivul că nu dispune de un document care nu este pretins resortisanților aceluiasi stat și a cărui eliberare poate fi întârziată sau refuzată de către administrația acelui stat.
- 64 Întrucât inegalitatea de tratament în cauză se situează astfel în domeniul de aplicare al tratatului, nu poate fi considerată justificată. Astfel, este vorba despre o discriminare exercitată în mod direct pe motivul cetățeniei reclamantei și, pe de altă parte, niciun element care să justifice o asemenea inegalitate de tratament nu a fost invocat în fața Curții.
- 65 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a patra întrebare că dreptul comunitar se opune ca un stat membru să impună resortisanților celorlalte state membre autorizați să aibă reședința pe teritoriul său să prezinte un permis de ședere corespunzător eliberat de administrația națională, pentru a beneficia de o alocație de educație, în timp ce cetățenii săi sunt ținuti doar să aibă domiciliul sau reședința obișnuită în acest stat membru.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 66 Cheltuielile efectuate de către guvernele german, spaniol, francez și de cel al Regatului Unit, precum și de către Comisie, care au prezentat observații Curții, nu

pot face obiectul unei rambursări. Întrucât în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța națională, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de către Bayerisches Landessozialgericht, prin ordonanța din 2 februarie 1996, declară:

- 1) O prestație precum alocația de educație prevăzută de *Bundeserziehungsgeldgesetz*, care se acordă în mod automat persoanelor care îndeplinesc anumite criterii obiective, în afara oricărei evaluări individuale și discreționare a nevoilor personale, și care urmărește compensarea cheltuielilor familiale, se încadrează în domeniul de aplicare *ratione materiae* al dreptului comunitar, ca prestație familială, în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (h) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CEE) nr. 2001/83 al Consiliului din 2 iunie 1983, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CEE) nr. 3427/89 al Consiliului din 30 octombrie 1989, și ca avantaj social, în sensul articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității.
- 2) Revine instanței de trimitere sarcina de a determina dacă o persoană precum reclamanta din acțiunea principală se încadrează în domeniul de aplicare *ratione personae* al articolului 48 din Tratatul CE și al Regulamentului nr. 1612/68 sau al Regulamentului nr. 1408/71.
- 3) Dreptul comunitar se opune ca un stat membru să impună resortisanților celorlalte state membre autorizați să aibă reședința pe teritoriul său să prezinte un permis de ședere corespunzător eliberat de administrația națională, pentru a beneficia de o alocație de educație, în timp ce cetățenii săi sunt ținuti doar să aibă domiciliul sau reședința obișnuită în acest stat membru.

Rodríguez Iglesias

Gulmann

Ragnemalm

Wathelet

Mancini

Moitinho de Almeida

Kapteyn

Murray

Edward

Puissochet

Hirsch

Jann

Sevón

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 12 mai 1998.

Grefier

Președinte

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias